

SPES NON CONFUNDIT Η ΕΛΠΙΔΑ ΔΕΝ ΑΠΟΓΟΗΤΕΥΕΙ

Βούλα κήρυξης του Τακτικού Ιωβηλαίου του έτους 2025

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΡΩΜΗΣ, ΔΟΥΛΟΣ ΤΩΝ ΔΟΥΛΩΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ
ΠΡΟΣ ΟΣΟΥΣ ΔΙΑΒΑΣΟΥΝ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ
Η ΕΛΠΙΔΑ ΑΣ ΓΕΜΙΣΕΙ ΤΙΣ ΚΑΡΔΙΕΣ ΤΟΥΣ

1. "Spes non confundit", "η ελπίδα δεν απογοητεύει" (Ρωμ 5,5). Με το σημείο της ελπίδας, ο Απόστολος Παύλος εμπνέει θάρρος στη χριστιανική κοινότητα της Ρώμης. Η ελπίδα είναι επίσης το κεντρικό μήνυμα του προσεχούς Ιωβηλαίου, το οποίο σύμφωνα με αρχαία παράδοση ο Πάπας αναγγέλλει κάθε είκοσι πέντε χρόνια. Σκέπτομαι όλους τους προσκυνητές της ελπίδας, που θα φθάσουν στη Ρώμη για να βιώσουν το Άγιο Έτος και εκείνους, οι οποίοι, μη μπορώντας να φθάσουν στην πόλη των Αποστόλων Πέτρου και Παύλου, θα το εορτάσουν στις κατά τόπους Εκκλησίες. Για όλους, είτε να είναι μια στιγμή ζωντανής και προσωπικής συνάντησης με τον Κύριο Ιησού, "θύρα" σωτηρίας (βλ. Ιω 10,7,9)· με Εκείνον, τον οποίο η Εκκλησία έχει την αποστολή να διακηρύσσει πάντοτε, παντού και σε όλους ως "την ελπίδα μας" (Α΄Τιμ 1,1).

Όλοι ελπίζουν. Στην καρδιά κάθε ανθρώπου υπάρχει η ελπίδα ως επιθυμία και προσδοκία του καλού, παρόλο που δεν γνωρίζει τι θα φέρει το αύριο. Το απρόβλεπτο του μέλλοντος, ωστόσο, γεννά μερικές φορές αντικρουόμενα συναισθήματα: από την εμπιστοσύνη ως τον φόβο, από τη γαλήνη ως την αποθάρρυνση, από τη βεβαιότητα ως την αμφιβολία. Συχνά συναντάμε απογοητευμένους ανθρώπους, οι οποίοι ατενίζουν το μέλλον με σκεπτικισμό και απαισιοδοξία, σαν να μην υπάρχει τίποτα που να μπορεί να τους προσφέρει ευτυχία. Είθε το Ιωβηλαίο να είναι για όλους μια ευκαιρία να αναζωογονηθεί η ελπίδα. Ο Λόγος του Θεού μας βοηθά να βρούμε τους λόγους γι' αυτό. Ας αφήσουμε να μας οδηγήσει αυτό που έγραψε ο Απόστολος Παύλος στους Χριστιανούς της Ρώμης.

Ένας Λόγος ελπίδας

2. "Δικαιωμένοι λοιπόν διά της πίστεως, είμαστε σε ειρήνη με τον Θεό διά του Κυρίου μας Ιησού Χριστού. Μέσω αυτού έχουμε επίσης, μέσω της πίστεως, πρόσβαση σε αυτή τη χάρη, στην οποία στεκόμαστε και καυχόμαστε, σταθεροί στην ελπίδα της δόξας του Θεού. [...] Η ελπίδα, τελικά, δεν απογοητεύει, επειδή η αγάπη του Θεού ξεχύθηκε στις καρδιές μας με το Άγιο Πνεύμα που μας δόθηκε" (Ρωμ 5,1-2,5). Υπάρχουν πολλά σημεία προβληματισμού που προτείνει εδώ ο Άγιος Παύλος. Γνωρίζουμε ότι η επιστολή προς τους Ρωμαίους σηματοδοτεί ένα αποφασιστικό βήμα στην ευαγγελική του δραστηριότητα. Μέχρι τότε την είχε πραγματοποιήσει στο ανατολικό τμήμα της αυτοκρατορίας και τώρα τον περιμένει η Ρώμη, με όλα όσα αντιπροσωπεύει στα μάτια του κόσμου: μια μεγάλη πρόκληση, που πρέπει να αντιμετωπίσει στο όνομα της διακήρυξης του Ευαγγελίου, το οποίο δεν γνωρίζει φραγμούς και σύνορα. Η Εκκλησία της Ρώμης δεν ιδρύθηκε από τον Παύλο και ο ίδιος αισθάνεται την επιθυμία να φθάσει σύντομα σε αυτήν, για να φέρει σε όλους το Ευαγγέλιο του Ιησού Χριστού, ο οποίος πέθανε και αναστήθηκε, ως διακήρυξη της ελπίδας που εκπληρώνει τις υποσχέσεις, οδηγεί στη δόξα και, θεμελιωμένη στην αγάπη, δεν απογοητεύει.

3. Η ελπίδα, πράγματι, γεννιέται από την αγάπη και θεμελιώνεται στην αγάπη που πηγάζει από την Καρδιά του Ιησού, η οποία τρυπήθηκε στον σταυρό: "Παρ' ό,τι ήμασταν εχθροί με τον Θεό, συμφιλιωθήκαμε διά του θανάτου του Υιού του· πολύ περισσότερο τώρα που συμφιλιωθήκαμε, θα σωθούμε διά της ζωής του" (Ρωμ 5,10). Και η ζωή του εκδηλώνεται

στη δική μας ζωή της πίστεως, η οποία αρχίζει με το Βάπτισμα, αναπτύσσεται με υπακοή στη χάρη του Θεού και επομένως εμφορείται από την ελπίδα, που ανανεώνεται πάντοτε και γίνεται ακλόνητη από τη δράση του Αγίου Πνεύματος.

Πράγματι, το Άγιο Πνεύμα, με την αέναη παρουσία του στην πορεία της Εκκλησίας, είναι εκείνο που ακτινοβολεί το φως της ελπίδας στους πιστούς: το κρατά αναμμένο σαν πυρσό που δεν σβήνει ποτέ, για να δίνει στήριξη και δύναμη στη ζωή μας. Πράγματι, η χριστιανική ελπίδα δεν εξαπατά ούτε απογοητεύει, διότι βασίζεται στη βεβαιότητα ότι τίποτα και κανείς δεν θα μπορέσει ποτέ να μας χωρίσει από τη θεία αγάπη: "Ποιος θα μας χωρίσει από την αγάπη του Χριστού; Μήπως η θλίψη, το άγχος, ο διωγμός, η πείνα, η γύμνια, ο κίνδυνος, η ρομφαία; [...] Αλλά σε όλα αυτά είμαστε περισσότερο από νικητές μέσω εκείνου που μας αγάπησε. Διότι είμαι πεπεισμένος ότι ούτε θάνατος, ούτε ζωή, ούτε άγγελοι, ούτε άρχοντες, ούτε παρόντα, ούτε μέλλοντα, ούτε δυνάμεις, ούτε ύψος, ούτε βάθος, ούτε κανένα άλλο πλάσμα, θα μπορέσουν να μας χωρίσουν από την αγάπη του Θεού, όπως φανερώθηκε με τον Ιησού Χριστό, τον Κύριό μας" (Ρωμ 8,35.37-39). Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο αυτή η ελπίδα δεν υποχωρεί εμπρός στις δυσκολίες: αυτή στηρίζεται στην πίστη και τρέφεται από την αγάπη, και έτσι επιτρέπει να προχωρεί κανείς προς τα εμπρός στη ζωή. Ο Ιερός Αυγουστίνος γράφει σχετικά με το θέμα αυτό: "Σε οποιοδήποτε είδος ζωής, δεν ζει κάποιος χωρίς αυτές τις τρεις τάσεις της ψυχής: να πιστεύει, να ελπίζει, να αγαπά".¹

4. Ο Άγιος Παύλος είναι πολύ ρεαλιστής. Γνωρίζει ότι η ζωή αποτελείται από χαρές και λύπες, ότι η αγάπη δοκιμάζεται, όταν οι δυσκολίες αυξάνονται και η ελπίδα φαίνεται να καταρρέει μπροστά στα βάσανα. Ωστόσο, γράφει: "Καυχόμαστε ακόμη και στη θλίψη, γνωρίζοντας ότι η θλίψη παράγει υπομονή, η δε υπομονή δοκιμασμένη αρετή, και η δοκιμασμένη αρετή ελπίδα" (Ρωμ 5,3-4). Για τον Απόστολο, η θλίψη και η ταλαιπωρία είναι οι τυπικές συνθήκες εκείνων που διακηρύσσουν το Ευαγγέλιο μέσα σε αντιξοότητες ακατανοησίας και διωγμών (βλ. Β' Κορ 6,3-10). Αλλά σε τέτοιες καταστάσεις, μέσα από το σκοτάδι βλέπει κανείς ένα φως: ανακαλύπτει κανείς ότι ο ευαγγελισμός είναι η δύναμη που απορρέει από τον σταυρό και την ανάσταση του Χριστού. Και αυτό οδηγεί να αναπτύξει κανείς μια αρετή που συνδέεται στενά με την ελπίδα: την *υπομονή*. Έχουμε συνηθίσει να θέλουμε τα πάντα και αμέσως, μέσα σε έναν κόσμο όπου η βιασύνη έχει γίνει μια σταθερά. Δεν έχουμε πια χρόνο να συναντηθούμε, και συχνά ακόμη και στις οικογένειες γίνεται δύσκολο να βρεθούμε μαζί και να μιλήσουμε ήρεμα. Η βιασύνη έχει τρέψει σε φυγή την υπομονή, προκαλώντας μεγάλη ζημιά στους ανθρώπους. Η ανυπομονησία, η νευρικότητα και μερικές φορές η αδικαιολόγητη βία παίρνουν την εξουσία, οδηγώντας σε δυσαρέσκεια και κλείσιμο.

Επιπλέον, στην εποχή του *διαδικτύου*, όπου ο χώρος και ο χρόνος αντικαθίστανται από το "εδώ και τώρα", η υπομονή δεν είναι μέλος του σπιτιού. Αν ήμασταν ακόμη σε θέση να κοιτάζουμε με θαυμασμό τη δημιουργία, θα μπορούσαμε να καταλάβουμε πόσο καθοριστική είναι η υπομονή. Να περιμένουμε την εναλλαγή των εποχών με τους καρπούς τους: να παρατηρούμε τη ζωή των ζώων και τους κύκλους της ανάπτυξής τους: να έχουμε τα απλά μάτια του Αγίου Φραγκίσκου, ο οποίος, στο "*Άσμα των πλασμάτων*", που έγραψε πριν από 800 ακριβώς χρόνια, αντιλαμβανόταν τη δημιουργία ως μια μεγάλη οικογένεια και αποκαλούσε τον ήλιο "αδελφό" και τη σελήνη "αδελφή".² Η εκ νέου ανακάλυψη της υπομονής κάνει πολύ καλό στον εαυτό μας και στους άλλους. Ο Άγιος Παύλος χρησιμοποιεί συχνά την υπομονή για να τονίσει τη σημασία της επιμονής και της εμπιστοσύνης σε όσα μας έχει υποσχεθεί ο Θεός, αλλά πάνω απ' όλα μαρτυρεί ότι ο Θεός είναι υπομονετικός μαζί μας, Αυτός που είναι "ο Θεός της επιμονής και της παρηγορίας" (Ρωμ 15,5). Η υπομονή, που είναι επίσης καρπός του Αγίου Πνεύματος, διατηρεί την ελπίδα ζωντανή και την εδραιώνει ως αρετή και τρόπο ζωής. Γι' αυτό, ας μάθουμε να ζητάμε συχνά τη χάρη της υπομονής, που είναι κόρη της ελπίδας και ταυτόχρονα τη στηρίζει.

Μια πορεία ελπίδας

¹ Αυγουστίνος, *Λόγοι*, 198 augm., 2.

² Βλ. *Φραγκισκανικές πηγές*, αρ. 263,6.10.

5. Από αυτή τη συνύφανση ελπίδας και υπομονής, γίνεται σαφές πως η χριστιανική ζωή είναι *μια πορεία*, η οποία χρειάζεται επίσης *δυνατές στιγμές* για να θρέψει και να ενισχύσει την ελπίδα, αναντικατάστατο σύντροφο που κάνει να διακρίνουμε τον στόχο: τη συνάντηση με τον Κύριο Ιησού. Μου αρέσει να σκέπτομαι ότι μια πορεία χάριτος, εμπυχωμένη από τη λαϊκή πνευματικότητα, προηγήθηκε της κήρυξης του πρώτου Ιωβηλαίου, κατά το έτος 1300. Πράγματι, δεν μπορούμε να ξεχνάμε τις διάφορες μορφές μέσω των οποίων η χάρη της άφεσης χύθηκε άφθονη στον άγιο πιστό Λαό του Θεού. Υπενθυμίζουμε, για παράδειγμα, τη μεγάλη "συγχώρεση" που έδωσε ο Άγιος Κελεστίνος Ε' σε όσους προσέρχονταν στη Βασιλική της Παναγίας του Κολεμάτζο, στην πόλη Άκουιλα, στις 28 και 29 Αυγούστου 1294, έξι χρόνια πριν ο Πάπας Βονιφάτιος Η' καθιερώσει το Άγιο Έτος. Η Εκκλησία, επομένως, βίωνε ήδη τη χάρη του ελέους με το Ιωβηλαίο. Και ακόμη νωρίτερα, το 1216, ο Πάπας Ονώριος Γ' είχε αποδεχθεί την αίτηση του Αγίου Φραγκίσκου, ο οποίος ζητούσε λυσίποινα για όσους θα επισκέπτονταν το εκκλησάκι της Πορτσιούνκολα κατά τις δύο πρώτες ημέρες του Αυγούστου. Το ίδιο μπορεί να ειπωθεί και για το προσκύνημα στο Σαντιάγο ντε Κομποστέλα: πράγματι, ο Πάπας Κάλλιστος Β', το 1122, παραχώρησε να εορτάζεται το Ιωβηλαίο στο εν λόγω Προσκύνημα, κάθε φορά που η εορτή του Αποστόλου Ιακώβου έπεφτε σε Κυριακή. Είναι καλό να συνεχιστεί αυτός ο "διαδεδομένος" τρόπος εορτασμού του Ιωβηλαίου, έτσι ώστε η δύναμη της συγχώρεσης του Θεού να στηρίζει και να συνοδεύει την πορεία των κοινοτήτων και των προσώπων.

Δεν είναι τυχαίο που το *προσκύνημα* αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο κάθε Ιωβηλαίου. Η αναχώρηση για ένα ταξίδι είναι χαρακτηριστικό εκείνων που αναζητούν το νόημα της ζωής. Το προσκύνημα με τα πόδια ευνοεί πολύ το να ανακαλύψουμε εκ νέου την αξία της σιωπής, της προσπάθειας, της ουσίας. Και κατά το επόμενο έτος, οι *προσκυνητές της ελπίδας* δεν θα παραλείψουν να διασχίσουν αρχαίους και σύγχρονους δρόμους για να βιώσουν έντονα την εμπειρία του Ιωβηλαίου. Στην ίδια την πόλη της Ρώμης, εκτός από τις παραδοσιακές διαδρομές των κατακομβών και των Επτά Εκκλησιών, θα υπάρξουν και διαδρομές πίστεως. Περνώντας από τη μια χώρα στην άλλη, σαν να έχουν ξεπεραστεί τα σύνορα, πηγαίνοντας από τη μια πόλη στην άλλη, ατενίζοντας τη δημιουργία και τα έργα τέχνης, θα μπορέσει κανείς να θησαυρίσει διαφορετικές εμπειρίες και πολιτισμούς, για να φέρει μέσα του την ομορφιά η οποία, εναρμονισμένη με την προσευχή, τον οδηγεί να ευχαριστεί τον Θεό για τα θαυμαστά έργα που έχει κάνει. Οι ναοί του Ιωβηλαίου, κατά μήκος των διαδρομών και στην πόλη της Ρώμης, θα μπορέσουν να είναι οάσεις πνευματικότητας, όπου να ανανεώσει κανείς την πορεία της πίστεως και να πει από τις πηγές της ελπίδας, προσεγγίζοντας πρώτα απ' όλα το Μυστήριο της Συμφιλίωσης, αναντικατάστατο σημείο εκκίνησης για μια πραγματική πορεία μεταστροφής. Στις κατά τόπους Εκκλησίες θα πρέπει να ληφθεί ιδιαίτερη μέριμνα στην προετοιμασία των ιερέων και των πιστών για την Εξομολόγηση και για να καταστεί προσιτό το Μυστήριο στην ιδιωτική του μορφή.

Σε αυτό το προσκύνημα επιθυμώ να απευθύνω μια ειδική πρόσκληση προς τους πιστούς των Ανατολικών Εκκλησιών, ιδιαίτερα προς εκείνους που βρίσκονται ήδη σε πλήρη κοινωνία με τον διάδοχο του Πέτρου. Αυτοί, οι οποίοι έχουν υποφέρει τόσα πολλά, συχνά μέχρι θανάτου, για την πίστη τους στον Χριστό και την Εκκλησία, πρέπει να αισθάνονται ιδιαίτερα ευπρόσδεκτοι σε αυτή τη Ρώμη, που είναι Μητέρα και γι' αυτούς και η οποία διατηρεί τόσες πολλές μνήμες της παρουσίας τους. Η Καθολική Εκκλησία, η οποία εμπλουτίζεται από τις αρχαίες ιεροτελεστίες τους, από τη θεολογία και την πνευματικότητα των Πατέρων, μοναχών και θεολόγων, θέλει να εκφράσει συμβολικά την υποδοχή προς αυτούς και προς τους Ορθόδοξους αδελφούς και αδελφές τους, σε μια εποχή κατά την οποία βιώνουν ήδη την οδοιπορία του Δρόμου του Σταυρού, με τον οποίο συχνά αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τις πατρίδες τους, τα ιερά τους εδάφη, από τα οποία η βία και η αστάθεια τους ωθούν σε ασφαλέστερες χώρες. Γι' αυτούς, η ελπίδα ότι θα τους αγαπήσει η Εκκλησία, και δεν θα τους εγκαταλείψει, αλλά θα τους ακολουθεί όπου και αν πάνε, καθιστά ακόμη πιο ισχυρό το σημείο του Ιωβηλαίου.

6. Το Άγιο Έτος 2025 βρίσκεται σε συνέχεια με προηγούμενα γεγονότα της χάριτος. Κατά το τελευταίο Τακτικό Ιωβηλαίο, διαβήκαμε το κατώφλι των δύο χιλιάδων ετών από τη

γέννηση του Ιησού Χριστού. Στη συνέχεια, στις 13 Μαρτίου 2015, κήρυξα ένα Έκτακτο Ιωβηλαίο με στόχο να εκδηλωθεί και να δοθεί η δυνατότητα στους ανθρώπους να συναντήσουν το "πρόσωπο του Ελέους" του Θεού³, κεντρική διακήρυξη του Ευαγγελίου για κάθε άνθρωπο σε κάθε εποχή. Τώρα έφθασε η ώρα για ένα νέο Ιωβηλαίο, κατά το οποίο θα ανοίξει και πάλι η Αγία Πύλη για να προσφέρει τη ζωντανή εμπειρία της αγάπης του Θεού, η οποία εγείρει στην καρδιά τη βέβαιη ελπίδα της σωτηρίας εν Χριστώ. Ταυτόχρονα, αυτό το Άγιο Έτος θα κατευθύνει την πορεία προς μια άλλη θεμελιώδη επέτειο για όλους τους Χριστιανούς: Κατά το 2033, πράγματι, θα εορταστούν τα δύο χιλιάδες χρόνια της Λύτρωσης που επιτεύχθηκε μέσω του πάθους, του θανάτου και της αναστάσεως του Κυρίου Ιησού. Βρισκόμαστε, λοιπόν, εμπρός σε μια διαδρομή που χαρακτηρίζεται από μεγάλα στάδια, στα οποία η χάρη του Θεού προηγείται και συνοδεύει τον λαό, ο οποίος πορεύεται με ζήλο στην πίστη, με εργατικότητα στην αγάπη και με επιμονή στην ελπίδα (βλ. Α΄ Θεσ 1,3).

Στηριζόμενος σε μια τόσο μακρά παράδοση και με τη βεβαιότητα ότι αυτό το Ιωβηλαίο Έτος θα είναι για ολόκληρη την Εκκλησία μια έντονη εμπειρία χάριτος και ελπίδας, ορίζω ότι η Αγία Πύλη της Βασιλικής του Αγίου Πέτρου στο Βατικανό θα ανοίξει στις 24 Δεκεμβρίου του τρέχοντος έτους 2024, εγκαινιάζοντας έτσι το Τακτικό Ιωβηλαίο Έτος. Την επόμενη Κυριακή, στις 29 Δεκεμβρίου 2024, θα ανοίξω την Αγία Πύλη του Καθεδρικού μου Ναού του Αγίου Ιωάννη στο Λατερανό, ο οποίος θα εορτάσει την 1700^η επέτειο των εγκαινίων του στις 9 Νοεμβρίου του τρέχοντος έτους. Στη συνέχεια, την 1η Ιανουαρίου 2025, πανηγυρη της Υπεραγίας Θεοτόκου Μαρίας, θα ανοίξει η Αγία Πύλη της Βασιλικής της Παναγίας της Μειζονος. Τέλος, την Κυριακή 5 Ιανουαρίου, θα ανοίξει η Αγία Πύλη της Βασιλικής του Αγίου Παύλου εκτός των τειχών. Αυτές οι τρεις τελευταίες Αγίες Πύλες θα κλείσουν κατά την Κυριακή 28 Δεκεμβρίου του ίδιου έτους.

Καθορίζω επίσης ότι την Κυριακή 29 Δεκεμβρίου 2024, σε όλους τους καθεδρικούς και συν-καθεδρικούς ναούς, οι κατά τόπους Επίσκοποι θα τελέσουν τη Θεία Ευχαριστία ως επίσημη έναρξη του Ιωβηλαίου έτους, σύμφωνα με το τελετουργικό που θα ετοιμαστεί για την περίπτωση. Για την ιεροτελεστία στον συν-καθεδρικό ναό, ο Επίσκοπος μπορεί να αντικατασταθεί από έναν ειδικά ορισμένο αντιπρόσωπο. Το προσκύνημα από έναν ναό, που θα επιλεγεί για τη σύναξη, προς τον καθεδρικό ναό ας είναι ένα σημείο της πορείας ελπίδας η οποία, φωτισμένη από τον Λόγο του Θεού, ενώνει τους πιστούς. Στο προσκύνημα να διαβαστούν αποσπάσματα από το παρόν έγγραφο και να ανακοινωθούν στον λαό τα Λυσίποινα του Ιωβηλαίου, τα οποία μπορούν να αποκτηθούν σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που περιέχονται στο τελετουργικό για τον εορτασμό του Ιωβηλαίου στις κατά τόπους Εκκλησίες. Κατά τη διάρκεια του Αγίου Έτους, το οποίο στις κατά τόπους Εκκλησίες θα λήξει την Κυριακή 28 Δεκεμβρίου 2025, θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα, ώστε ο λαός του Θεού να μπορεί να υποδεχθεί με πλήρη συμμετοχή τόσο τη διακήρυξη ελπίδας για τη χάρη του Θεού όσο και τα σημεία που πιστοποιούν την αποτελεσματικότητά της.

Το Τακτικό Ιωβηλαίο θα ολοκληρωθεί με το κλείσιμο της Αγίας Πύλης της Βασιλικής του Αγίου Πέτρου στο Βατικανό στις 6 Ιανουαρίου 2026, ημέρα των Αγίων Θεοφανίων. Είθε το φως της χριστιανικής ελπίδας να φθάσει σε κάθε άνθρωπο, ως μήνυμα της αγάπης του Θεού που απευθύνεται σε όλους! Και είθε η Εκκλησία να είναι πιστός μάρτυρας αυτής της διακήρυξης σε κάθε μέρος του κόσμου!

Σημεία ελπίδας

7. Εκτός από το να αντλήσουμε την ελπίδα από τη χάρη του Θεού, καλούμαστε επίσης να την ανακαλύψουμε και πάλι στα *σημεία των καιρών* που μας προσφέρει ο Κύριος. Όπως αναφέρει η Β΄ Σύνοδος του Βατικανού, "είναι διαρκές καθήκον της Εκκλησίας να εξετάζει τα σημεία των καιρών και να τα ερμηνεύει υπό το φως του Ευαγγελίου, ώστε, με τρόπο κατάλληλο για κάθε γενεά, να απαντά στα αιώνια ερωτήματα της ανθρωπότητας για το νόημα

³ Βλ. Φραγκίσκος, *Misericordiae Vultus*, Βούλα εγκαινίων του έκτακτου Ιωβηλαίου του ελέους, 11 Απριλίου 2015, αριθ. 1-3.

της παρούσας και της μελλοντικής ζωής και τις μεταξύ τους σχέσεις.⁴ Είναι λοιπόν απαραίτητο να δίνουμε προσοχή στο πολύ καλό που υπάρχει στον κόσμο, για να μην πέφτουμε στον πειρασμό να θεωρούμε ότι κατακλυζόμαστε από το κακό και τη βία. Αλλά τα σημεία των καιρών, που περιέχουν τη λαχτάρα της ανθρώπινης καρδιάς, η οποία έχει ανάγκη από τη σωτήρια παρουσία του Θεού, ζητούν να μετατραπούν σε σημεία ελπίδας.

8. Το πρώτο σημείο ελπίδας ως μετατραπεί σε *ειρήνη* για τον κόσμο, ο οποίος για άλλη μια φορά βρίσκεται βυθισμένος στην τραγωδία του *πολέμου*. Λησμονώντας τα δράματα του παρελθόντος, η ανθρωπότητα περνάει μια νέα και δύσκολη δοκιμασία, που βλέπει τόσο πολλούς λαούς να καταπιέζονται από τη βαρβαρότητα της βίας. Τι άλλο μπορεί να συμβεί σε αυτούς τους λαούς που έχουν ήδη τόσα υποφέρει; Πώς είναι δυνατόν η απελτισμένη κραυγή τους για βοήθεια να μην ωθεί τους ηγέτες των Εθνών να θελήσουν να θέσουν τέρμα στις πάρα πολλές περιφερειακές συγκρούσεις, έχοντας επίγνωση των συνεπειών που μπορεί να προκύψουν παγκοσμίως; Είναι υπερβολικό να ονειρευόμαστε ότι τα όπλα θα σιωπήσουν, και θα σταματήσουν να φέρνουν καταστροφή και θάνατο; Το Ιωβηλαίο ως υπενθυμίσει ότι όσοι γίνονται "ειρηνοποιοί θα ονομαστούν παιδιά του Θεού" (Μτ 5,9). Η απαίτηση για ειρήνη αποτελεί πρόκληση για όλους και απαιτεί να επιδιώξουμε συγκεκριμένα έργα. Ας μην υπάρξει έλλειψη διπλωματικής δέσμευσης για να οικοδομήσουμε με θάρρος και δημιουργικότητα χώρους διαπραγμάτευσης με στόχο τη διαρκή ειρήνη.

9. Το να κοιτάμε το μέλλον με ελπίδα σημαίνει επίσης να έχουμε να μεταδώσουμε ένα όραμα ζωής γεμάτο ενθουσιασμό. Δυστυχώς, πρέπει να σημειώσουμε με θλίψη ότι σε πολλές καταστάσεις λείπει μια τέτοια προοπτική. Η πρώτη συνέπεια είναι η *απώλεια της επιθυμίας να μεταλαμπαδεύσει κανείς τη ζωή*. Εξαιτίας των φρενήρων ρυθμών της ζωής, των φόβων για το μέλλον, της έλλειψης εργασιακής ασφάλειας και επαρκούς κοινωνικής προστασίας και των κοινωνικών μοντέλων, στα οποία υπαγορεύεται ως πρόγραμμα η επιδίωξη του κέρδους και όχι η καλλιέργεια σχέσεων, παρατηρείται σε αρκετές χώρες ανησυχητική *μείωση των γεννήσεων*. Αντίθετα, σε άλλα πλαίσια, "το να κατηγορείται η αύξηση του πληθυσμού και όχι ο ακραίος και επιλεκτικός καταναλωτισμός ορισμένων, είναι ένας τρόπος για να μην αντιμετωπίζονται τα προβλήματα".⁵

Το άνοιγμα προς τη ζωή με υπεύθυνη μητρότητα και πατρότητα είναι το έργο που ο Δημιουργός έχει εγγράψει στις καρδιές και τα σώματα των ανδρών και των γυναικών, μια αποστολή που ο Κύριος αναθέτει στους συζύγους και στην αγάπη τους. Είναι επείγον, εκτός από τη νομοθετική δέσμευση των Κρατών, να μη λείπει η πεπεισμένη υποστήριξη των κοινοτήτων των πιστών και ολόκληρης της κοινότητας των πολιτών σε όλες τις συνιστώσες της, διότι *η επιθυμία των νέων να δημιουργήσουν νέους γιους και κόρες*, ως καρπό της γονιμότητας της αγάπης τους, δίνει μέλλον σε κάθε κοινωνία και είναι ζήτημα ελπίδας: εξαρτάται από την ελπίδα και γεννά ελπίδα.

Γι' αυτό, η χριστιανική κοινότητα δεν μπορεί να είναι δεύτερη στο να υποστηρίζει την ανάγκη για μια *κοινωνική συμμαχία για την ελπίδα*, που θα είναι περιεκτική και όχι ιδεολογική, και θα εργάζεται για ένα μέλλον σηματοδεδεμένο από τα χαμόγελα πολλών αγοριών και κοριτσιών, που θα έρθουν να γεμίσουν τις πάρα πολλές πλέον άδειες κούνιες σε πολλά μέρη του κόσμου. Όλοι όμως, στην πραγματικότητα, έχουν ανάγκη να ανακτήσουν τη χαρά της ζωής, διότι ο άνθρωπος, που δημιουργήθηκε κατ' εικόνα και ομοίωση του Θεού (βλ. Γεν 1,26), δεν μπορεί να αρκείται στο να επιβιώνει ή να φυτοζωεί, να προσαρμόζεται στο παρόν αφήνοντας τον εαυτό του να ικανοποιείται από τις υλικές μόνο πραγματικότητες. Αυτό τον εγκλωβίζει στον ατομικισμό και διαβρώνει την ελπίδα, γεννώντας μια θλίψη που φωλιάζει στην καρδιά, κάνοντας τους ανθρώπους ξινούς και ανυπόμονους.

⁴ Β' Οικουμενική Σύνοδος του Βατικανού, Ποιμαντικό Διάταγμα *Gaudium et spes* για την Εκκλησία στον σύγχρονο κόσμο, 7 Δεκεμβρίου 1965, αρ. 4.

⁵ Φραγκίσκος, Εγκύκλιος επιστολή *Laudato si'* για τη φροντίδα του κοινού σπιτιού, 24 Μαΐου 2015, αρ. 50.

10. Κατά το Ιωβηλαίο Έτος θα κληθούμε να γίνουμε απτά σημεία ελπίδας για τόσο πολλούς αδελφούς και αδελφές που ζουν σε συνθήκες κακουχίας. Σκέπτομαι τους φυλακισμένους οι οποίοι, στερούμενοι την ελευθερία τους, βιώνουν καθημερινά, εκτός από τη σκληρότητα της φυλάκισης, το συναισθηματικό κενό, τους περιορισμούς που τους επιβάλλονται και, σε όχι λίγες περιπτώσεις, την έλλειψη σεβασμού. Προτείνω στις Κυβερνήσεις να αναλάβουν, κατά το Ιωβηλαίο έτος, πρωτοβουλίες για την αποκατάσταση της ελπίδας: μορφές αμνηστίας ή διαγραφής ποινών που αποσκοπούν στο να βοηθήσουν τους ανθρώπους να ανακτήσουν την εμπιστοσύνη στον εαυτό τους και στην κοινωνία· δρόμους επανένταξης στην κοινότητα που να συνδυάζονται με συγκεκριμένη δέσμευση για συμμόρφωση με τον νόμο.

Πρόκειται για ένα αρχαίο κάλεσμα, το οποίο προέρχεται από τον Λόγο του Θεού και παραμένει με όλη τη διαχρονική του αξία στο να επικαλείται πράξεις επιείκειας και απελευθέρωσης που επιτρέπουν σε κάποιον να ξαναρχίσει: "Θα κηρύξετε άγιο το πεντηκοστό έτος και θα κηρύξετε την απελευθέρωση στη γη για όλους τους κατοίκους της" (Λευ 25,10). Αυτό που καθιερώθηκε από τον Μωσαϊκό Νόμο το συνεχίζει ο προφήτης Ησαΐας: "Ο Κύριος με έστειλε να φέρω χαρμόσυνη είδηση στους δυστυχείς, να επιδέσω τις πληγές των συντετριμμένων καρδιών, να κηρύξω την ελευθερία στους δούλους, την απελευθέρωση στους φυλακισμένους, να αναγγείλω το έτος εύνοιας του Κυρίου" (Ησ 61,1-2). Αυτά είναι τα λόγια που ο Ιησούς έκανε δικά του στην αρχή της διακονίας του, διακηρύσσοντας ότι εκπληρώνεται στον εαυτό του το "έτος εύνοιας του Κυρίου" (βλ. Λκ 4,18-19). Σε κάθε γωνιά της γης, ας γίνουν οι πιστοί, ιδιαίτερα οι ποιμένες, ερμηνευτές αυτών των αιτημάτων, σχηματίζοντας μια ενιαία φωνή που θαρραλέα ζητά αξιοπρεπείς συνθήκες για τους φυλακισμένους, σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και πάνω απ' όλα την κατάργηση της θανατικής ποινής, μέτρο αντίθετο προς τη χριστιανική πίστη και που καταστρέφει κάθε ελπίδα συγχώρεσης και ανανέωσης.⁶ Για να προσφέρω στους φυλακισμένους ένα συγκεκριμένο σημείο εγγύτητας, επιθυμώ ο ίδιος να ανοίξω μια Αγία Πύλη σε μια φυλακή, ώστε να αποτελέσει γι' αυτούς ένα σύμβολο, που τους καλεί να ατενίζουν το μέλλον με ελπίδα και ανανεωμένη δέσμευση ζωής.

11. Σημεία ελπίδας πρέπει να προσφέρονται στους *ασθενείς*, οι οποίοι βρίσκονται στο σπίτι είτε στο νοσοκομείο. Είθε ο πόνος τους να βρίσκει ανακούφιση στην εγγύτητα ανθρώπων που τους επισκέπτονται και στη στοργή που λαβαίνουν. Τα έργα ελέους είναι επίσης έργα ελπίδας, τα οποία ξυπνούν στις καρδιές αισθήματα ευγνωμοσύνης. Και η ευγνωμοσύνη ας φθάσει σε όλους τους εργαζόμενους στον τομέα της υγείας, οι οποίοι, σε όχι σπάνια δύσκολες συνθήκες, ασκούν την αποστολή τους με στοργική φροντίδα για τους αρρώστους και τους αδύναμους.

Ας μη λείπει η περιεκτική φροντίδα για εκείνους οι οποίοι, όντας σε ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες διαβίωσης, βιώνουν την αδυναμία τους, ιδίως αν πάσχουν από ασθένειες ή αναπηρίες που περιορίζουν σημαντικά την προσωπική αυτονομία. Η φροντίδα γι' αυτούς είναι ένας ύμνος προς την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, ένα τραγούδι ελπίδας που απαιτεί τη χορωδία ολόκληρης της κοινωνίας.

12. Σημεία ελπίδας έχουν ανάγκη και εκείνοι που οι ίδιοι εκπροσωπούν την ελπίδα: *οι νέοι*. Αυτοί, δυστυχώς, βλέπουν συχνά τα όνειρά τους να καταρρέουν. Δεν μπορούμε να τους απογοητεύουμε: το μέλλον βασίζεται στον ενθουσιασμό τους. Είναι ωραίο να τους βλέπουμε να ξεδιπλώνουν ενέργειες, για παράδειγμα όταν σηκώνουν τα μανίκια και συμμετέχουν εθελοντικά σε περιπτώσεις καταστροφών και κοινωνικών δυσκολιών. Είναι όμως θλιβερό να βλέπει κανείς νέους χωρίς ελπίδα· εξάλλου, όταν το μέλλον είναι αβέβαιο και αδιαπέραστο από τα όνειρα, όταν οι σπουδές δεν προσφέρουν διεξόδους, και η έλλειψη εργασίας ή μιας επαρκώς σταθερής απασχόλησης απειλεί να εξαλείψει τις επιθυμίες, είναι αναπόφευκτο να βιώνεται το παρόν με μελαγχολία και πλήξη. Η ψευδαισθήση των ναρκωτικών, ο κίνδυνος της παραβατικότητας και η αναζήτηση του εφήμερου δημιουργούν μεγαλύτερη σύγχυση σε

⁶ Βλ. *Κατήχηση της Καθολικής Εκκλησίας*, αριθ. 2267.

αυτούς απ' ό,τι σε άλλους, και αποκρύπτουν την ομορφιά και το νόημα της ζωής, κάνοντάς τους να γλιστρούν σε σκοτεινές αβύσσους και ωθώντας τους σε αυτοκαταστροφικές πράξεις. Για τον λόγο αυτό, ας γίνει το Ιωβηλαίο μια ευκαιρία για την Εκκλησία να τους δώσει ώθηση: με ανανεωμένο πάθος, ας φροντίσουμε τα παιδιά, τους φοιτητές, τους αρραβωνιασμένους, τις νεότερες γενεές! Εγγύτητα προς τους νέους, οι οποίοι είναι η χαρά και η ελπίδα της Εκκλησίας και του κόσμου!

13. Δεν μπορούν να λείψουν τα σημεία ελπίδας για τους *μετανάστες*, οι οποίοι εγκαταλείπουν τον τόπο τους σε αναζήτηση μιας καλύτερης ζωής για τους ίδιους και τις οικογένειές τους. Ας μην ανατρέπονται οι προσδοκίες τους από προκαταλήψεις και αποκλεισμούς: ας συνοδεύεται από υπευθυνότητα η υποδοχή, που ανοίγει διάπλατα την αγκαλιά της στον καθένα ανάλογα με την αξιοπρέπειά του, ώστε κανείς να μη στερείται το δικαίωμα να οικοδομήσει ένα καλύτερο μέλλον. Είθε οι πολλοί *εξόριστοι, πρόσφυγες και εκτοπισμένοι*, τους οποίους τα αμφιλεγόμενα διεθνή γεγονότα αναγκάζουν να φύγουν για να αποφύγουν πόλεμο, βία και διακρίσεις, να έχουν εγγυημένη ασφάλεια και πρόσβαση στην εργασία και την εκπαίδευση, απαραίτητα εργαλεία για την ένταξή τους στο νέο κοινωνικό τους πλαίσιο.

Η χριστιανική κοινότητα ας είναι πάντα έτοιμη να υπερασπιστεί τα δικαιώματα των ασθενέστερων. Ας ανοίξει διάπλατα με γενναιοδωρία τις πόρτες της υποδοχής, ώστε κανείς να μη στερηθεί ποτέ την ελπίδα για μια καλύτερη ζωή. Ας ηχήσει στις καρδιές όλων ο λόγος του Κυρίου όταν, στη μεγάλη παραβολή της Τελικής Κρίσης, είπε: "Ήμουν ξένος και με δεχθήκατε", διότι "ό,τι κάνατε σε έναν από τους ελάχιστους από αυτούς τους αδελφούς μου, το κάνατε σ' εμένα" (Μτ 25,35.40).

14. Σημεία ελπίδας αξίζουν οι *ηλικιωμένοι*, οι οποίοι συχνά βιώνουν τη μοναξιά και την αίσθηση εγκατάλειψης. Η εκτίμηση του θησαυρού που αποτελούν, της εμπειρίας της ζωής τους, της σοφίας που κουβαλούν και της συμβολής που μπορούν να προσφέρουν, αποτελεί δέσμευση για τη χριστιανική κοινότητα και την κοινωνία των πολιτών, που καλούνται να συνεργαστούν για τη συμμαχία μεταξύ των γενεών.

Απευθύνω μια ιδιαίτερη σκέψη στους παππούδες και τις γιαγιάδες, που αντιπροσωπεύουν τη μετάδοση της πίστεως και της σοφίας της ζωής στις νεότερες γενεές. Είθε να στηρίζονται από την ευγνωμοσύνη των παιδιών τους και την αγάπη των εγγονών τους, που βρίσκουν σε αυτούς ρίζες, κατανόηση και ενθάρρυνση.

15. Ελπίδα επικαλούμαι θερμά για τα δισεκατομμύρια των *φτωχών*, οι οποίοι συχνά στερούνται των στοιχειωδών αναγκών της ζωής. Μπροστά σε ολοένα νέα κύματα εξαθλίωσης, υπάρχει ο κίνδυνος να συνηθίσουμε και να παραιτηθούμε. Όμως δεν μπορούμε να αποστρέψουμε τα μάτια μας από τέτοιες δραματικές καταστάσεις, οι οποίες συναντώνται πλέον παντού, όχι μόνο σε ορισμένες περιοχές του κόσμου. Συναντούμε καθημερινά φτωχούς ή εξαθλιωμένους ανθρώπους και μερικές φορές μπορεί να είναι γείτονές μας. Συχνά δεν έχουν ένα σπίτι ή επαρκή τροφή για την ημέρα. Υποφέρουν από τον αποκλεισμό και την αδιαφορία πολλών. Είναι σκανδαλώδες το γεγονός ότι, σε έναν κόσμο προικισμένο με τεράστιους πόρους, οι περισσότεροι από τους οποίους πηγαίνουν στους εξοπλισμούς, οι φτωχοί είναι "η πλειονότητα [...], δισεκατομμύρια άνθρωποι. Σήμερα αναφέρονται στις διεθνείς πολιτικές και οικονομικές συζητήσεις, αλλά ως επί το πλείστον τα προβλήματά τους μοιάζουν να είναι μια προσθήκη, ένα θέμα που προστίθεται σχεδόν από υποχρέωση ή περιφερειακά, αν δεν θεωρούνται ως απλή παράπλευρη απώλεια. Πράγματι, κατά τη στιγμή της πραγματικής αντιμετώπισης, συχνά παραμένουν στην τελευταία θέση".⁷ Ας μην ξεχνάμε: οι φτωχοί, σχεδόν πάντοτε, είναι θύματα και όχι θύτες.

Εκκλήσεις για την ελπίδα

16. Απηχώντας τον αρχαίο λόγο των προφητών, το Ιωβηλαίο μας υπενθυμίζει ότι τα *αγαθά της Γης* δεν προορίζονται για λίγους προνομιούχους, αλλά για όλους. Είναι

⁷ Φραγκίσκος, *Laudato si'*, αρ. 49.

απαραίτητο όσοι κατέχουν πλούτο να είναι γενναιόδωροι, αναγνωρίζοντας το πρόσωπο των αδελφών τους που έχουν ανάγκη. Σκέπτομαι ιδιαίτερα εκείνους που στερούνται το νερό και την τροφή: η πείνα είναι μια σκανδαλώδης πληγή στο σώμα της ανθρωπότητάς μας και καλεί όλους σε ένα σκίρτημα συνείδησης. Ανανεώνω την έκκλησή μου ώστε "με τα χρήματα που δαπανώνται για όπλα και άλλες στρατιωτικές δαπάνες, να ιδρυθεί ένα Παγκόσμιο Ταμείο για την οριστική εξάλειψη της πείνας και για την ανάπτυξη των φτωχότερων χωρών, ώστε οι κάτοικοί τους να μην καταφεύγουν σε βίαιες ή απατηλές λύσεις και να μην αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τις χώρες τους σε αναζήτηση μιας πιο αξιοπρεπούς ζωής".⁸

Μια άλλη θερμή έκκληση επιθυμώ να απευθύνω ενόψει του Ιωβηλαίου Έτους: απευθύνεται στα πλουσιότερα Έθνη, ώστε να αναγνωρίσουν τη σοβαρότητα τόσων αποφάσεων που ελήφθησαν και να αποφασίσουν να *διαγράψουν τα χρέη* των χωρών που δεν θα μπορούσαν ποτέ να τα αποπληρώσουν. Αντί για μεγαλοψυχία, πρόκειται για ένα ζήτημα δικαιοσύνης, που σήμερα επιδεινώνεται από μια νέα μορφή ανομίας την οποία έχουμε αντιληφθεί: "Υπάρχει πράγματι ένα αληθινό «οικολογικό χρέος», ιδίως μεταξύ Βορρά και Νότου, συνδεδεμένο με εμπορικές ανισορροπίες με συνέπειες στο οικολογικό πεδίο, καθώς και με τη δυσανάλογη χρήση των φυσικών πόρων που ιστορικά έκαναν ορισμένες χώρες".⁹ Όπως διδάσκει η Αγία Γραφή, η γη ανήκει στον Θεό και όλοι μας κατοικούμε εκεί ως "ξένοι και φιλοξενούμενοι" (Λευ 25,23). Αν θέλουμε πραγματικά να προετοιμάσουμε την οδό της ειρήνης στον κόσμο, ας προσπαθήσουμε να διορθώσουμε τις απώτερες αιτίες της αδικίας, ας ρυθμίσουμε τα άδικα και αφερέγγυα χρέη, ας χορτάσουμε τους πεινασμένους.

17. Κατά τη διάρκεια του προσεχούς Ιωβηλαίου θα συμπέσει μια πολύ σημαντική επέτειος για όλους τους Χριστιανούς. Θα συμπληρωθούν πράγματι 1700 χρόνια από την τέλεση της πρώτης μεγάλης Οικουμενικής Συνόδου, της Συνόδου της Νίκαιας. Αξίζει να θυμηθούμε ότι, από τους αποστολικούς χρόνους, οι ποιμένες συγκεντρώθηκαν αρκετές φορές σε συνελεύσεις, με σκοπό την αντιμετώπιση δογματικών ζητημάτων και πειθαρχικών θεμάτων. Κατά τους πρώτους αιώνες της πίστεως, οι Σύνοδοι πολλαπλασιάστηκαν στη χριστιανική Ανατολή όσο και στη χριστιανική Δύση, δείχνοντας πόσο σημαντική ήταν η διατήρηση της ενότητας του λαού του Θεού και η πιστή διακήρυξη του Ευαγγελίου. Το Ιωβηλαίο Έτος θα μπορούσε να αποτελέσει μια σημαντική ευκαιρία για να γίνει συγκεκριμένη αυτή η συνοδική μορφή, την οποία η χριστιανική κοινότητα σήμερα αντιλαμβάνεται ως μια ολοένα και πιο αναγκαία έκφραση, για να ανταποκριθεί καλύτερα στον επείγοντα χαρακτήρα του ευαγγελισμού: όλοι οι βαπτισμένοι, ο καθένας με το δικό του χάρισμα και τη δική του διακονία, συνυπεύθυνοι, ώστε πολλαπλά σημεία ελπίδας να μαρτυρούν την παρουσία του Θεού στον κόσμο.

Η Σύνοδος της Νίκαιας είχε ως αποστολή τη διατήρηση της ενότητας, η οποία απειλείτο σοβαρά από την άρνηση της θεότητας του Ιησού Χριστού και της ισότητάς του με τον Πατέρα. Παρόντες ήταν περίπου τριακόσιοι επίσκοποι, οι οποίοι είχαν συγκεντρωθεί στο αυτοκρατορικό παλάτι, συναθροισμένοι με εντολή του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου, στις 20 Μαΐου 325. Μετά από διάφορες συζητήσεις, όλοι τους, με τη χάρη του Πνεύματος, ενέκριναν ομόφωνα το Σύμβολο της Πίστεως, που εξακολουθούμε να ομολογούμε και σήμερα κατά την κυριακάτικη Ευχαριστιακή ιεροτελεστία. Οι συνοδικοί Πατέρες θέλησαν να αρχίσουν αυτό το Σύμβολο χρησιμοποιώντας για πρώτη φορά την έκφραση "Εμείς πιστεύουμε"¹⁰, μαρτυρώντας ότι σε αυτό το "Εμείς" όλες οι Εκκλησίες ήταν σε κοινωνία και όλοι οι χριστιανοί ομολογούσαν την ίδια πίστη.

Η Σύνοδος της Νίκαιας αποτελεί ορόσημο στην ιστορία της Εκκλησίας. Η επέτειός της καλεί τους χριστιανούς να ενωθούν σε δοξολογία και ευχαριστία προς την Αγία Τριάδα και

⁸ Φραγκίσκος, Εγκύκλιος *Fratelli tutti* για την αδελφοσύνη και την κοινωνική φιλία, 3 Οκτωβρίου 2020, αριθ. 262.

⁹ Φραγκίσκος, *Laudato si'*, αρ. 51.

¹⁰ *Σύμβολο της Νίκαιας*: H. Denzinger - A. Schönmetzer, *Enchiridion Symbolorum definitionum et declarationum de rebus fidei et morum*, αρ. 125.

ειδικότερα προς τον Ιησού Χριστό, τον Υιό του Θεού, "από την ίδια ουσία με τον Πατέρα"¹¹, ο οποίος μας αποκάλυψε αυτό το μυστήριο αγάπης. Αλλά η Νίκαια αποτελεί επίσης μια πρόσκληση προς όλες τις Εκκλησίες και τις εκκλησιακές κοινότητες να προχωρήσουν στην πορεία προς την ορατή ενότητα, να μην κουράζονται να αναζητούν κατάλληλες μορφές για να ανταποκριθούν πλήρως στην προσευχή του Ιησού: "Ωστε να είναι όλοι ένα· όπως εσύ, Πατέρα, είσαι σ' εμένα και εγώ σ' εσένα, έτσι να είναι και αυτοί σ' εμάς, για να πιστέψει ο κόσμος ότι εσύ με έστειλες" (Ιω 17,21).

Η Σύνοδος της Νίκαιας συζήτησε επίσης την ημερομηνία του Πάσχα. Ως προς αυτό, υπάρχουν ακόμη και σήμερα διαφορετικές θέσεις, οι οποίες εμποδίζουν τον εορτασμό του θεμελιώδους γεγονότος της πίστεως την ίδια ημέρα. Κατά προνοητική συγκυρία, αυτό θα συμβεί ακριβώς το έτος 2025. Είθε αυτό να αποτελέσει έκκληση προς όλους τους χριστιανούς Ανατολής και Δύσεως να κάνουν ένα αποφασιστικό βήμα προς την ενότητα γύρω από μια κοινή ημερομηνία για το Πάσχα. Πολλοί, είναι καλό να το θυμόμαστε, δεν γνωρίζουν πλέον τις διαμάχες του παρελθόντος και δεν κατανοούν πώς μπορούν να υπάρχουν ακόμη διαιρέσεις σε αυτό το θέμα.

Αγκυροβολημένοι στην ελπίδα

18. Η ελπίδα, μαζί με την πίστη και την αγάπη, αποτελεί το τρίπτυχο των "θεολογικών αρετών", οι οποίες εκφράζουν την ουσία της χριστιανικής ζωής (βλ. Α' Κορ 13,13· Α' Θεσ 1,3). Μέσα στην αδιαχώριστη δυναμική τους, η ελπίδα είναι εκείνη η οποία, κατά κάποιον τρόπο, δίνει προσανατολισμό, υποδεικνύει την κατεύθυνση και τον σκοπό στην ύπαρξη του πιστού. Γι' αυτό, ο Απόστολος Παύλος μας καλεί να είμαστε "χαρούμενοι με την ελπίδα, σταθεροί στη θλίψη, να προσκαρτερούμε στην προσευχή" (Ρωμ 12,12). Ναι, έχουμε ανάγκη να "αφθονούμε σε ελπίδα" (βλ. Ρωμ 15,13) για να δίνουμε αξιόπιστη και ελκυστική μαρτυρία για την πίστη και την αγάπη που φέρουμε στις καρδιές μας· έτσι ώστε η πίστη να είναι χαρούμενη, η αγάπη ενθουσιώδης· για να είναι ο καθένας σε θέση να δώσει έστω και ένα χαμόγελο, μια χειρονομία φιλίας, ένα αδελφικό βλέμμα, μια ειλικρινή ακρόαση, μια δωρεάν υπηρεσία, γνωρίζοντας ότι, μέσα στο Πνεύμα του Ιησού, αυτό μπορεί να γίνει, για εκείνους που το δέχονται, ένας γόνιμος σπόρος ελπίδας. Αλλά ποιο είναι το θεμέλιο της ελπίδας μας; Για να το κατανοήσουμε, είναι καλό να σταθούμε στους λόγους της ελπίδας μας (βλ. Α' Πε 3,15).

19. "Πιστεύω στην αιώνια ζωή":¹² αυτό ομολογεί η πίστη μας, και η χριστιανική ελπίδα βρίσκει σε αυτές τις λέξεις έναν θεμελιώδη άξονα. Αυτή, πράγματι, είναι "η θεολογική αρετή με την οποία επιθυμούμε [...] την αιώνια ζωή ως ευτυχία μας".¹³ Η Β' Οικουμενική Σύνοδος του Βατικανού αναφέρει: "Αν λείπει η θρησκευτική βάση και η ελπίδα της αιώνιας ζωής, η ανθρώπινη αξιοπρέπεια παραβιάζεται με πολύ σοβαρό τρόπο, όπως συχνά παρατηρείται στις ημέρες μας, και τα αινίγματα της ζωής και του θανάτου, της ενοχής και της θλίψης, παραμένουν χωρίς λύση, ώστε οι άνθρωποι όχι σπάνια να βυθίζονται στην απελπισία.¹⁴ Εμείς, αντιθέτως, χάρη στην ελπίδα με την οποία έχουμε σωθεί, κοιτάζοντας τον χρόνο που κυλάει, έχουμε τη βεβαιότητα ότι η ιστορία της ανθρωπότητας και του καθενός από εμάς δεν τρέχουν προς ένα τυφλό σημείο ή μια σκοτεινή άβυσσο, αλλά προσανατολίζονται προς τη συνάντηση με τον Κύριο της δόξας. Ας ζούμε λοιπόν με την προσδοκία της επιστροφής Του και με την ελπίδα να ζήσουμε για πάντα μέσα σ' Αυτόν: με αυτό το πνεύμα κάνουμε δική μας τη συγκινητική επίκληση των πρώτων χριστιανών, με την οποία τελειώνει η Αγία Γραφή: "Έλα, Κύριε Ιησού!" (Αποκ 22,20).

20. Ο Ιησούς που πέθανε και αναστήθηκε είναι η καρδιά της πίστεώς μας. Ο Άγιος Παύλος, διατυπώνοντας αυτό το περιεχόμενο με λίγες λέξεις, χρησιμοποιώντας μόνο τέσσερα ρήματα, μας μεταφέρει τον "πυρήνα" της ελπίδας μας: "Σας μετέδωσα πρώτα απ' όλα

¹¹ *Ιδιο.*

¹² *Σύμβολο των Αποστόλων:* H. Denzinger - A. Schönmetzer, *Enchiridion Symbolorum definitionum et declarationum de rebus fidei et morum*, αρ. 30.

¹³ *Κατήχηση της Καθολικής Εκκλησίας*, αρ. 1817.

¹⁴ *Β' Βατικανή Οικουμενική Σύνοδος*, *Gaudium et spes*, αρ. 21.

αυτό που και εγώ παρέλαβα, ότι ο Χριστός πέθανε για τις αμαρτίες μας σύμφωνα με τις Γραφές και ενταφιάστηκε και αναστήθηκε την τρίτη ημέρα σύμφωνα με τις Γραφές, και ότι εμφανίστηκε στον Κηφά και κατόπιν στους δώδεκα" (Α΄ Κορ 15,3-5). Ο Χριστός *πέθανε, ενταφιάστηκε, αναστήθηκε, εμφανίστηκε*. Για χάρη μας, πέρασε μέσα από το δράμα του θανάτου. Η αγάπη του Πατέρα τον ανέστησε με τη δύναμη του Πνεύματος, καθιστώντας την ανθρώπινη υπόστασή του τον πρώτο καρπό της αιωνιότητας για τη σωτηρία μας. Η χριστιανική ελπίδα συνίσταται ακριβώς σε αυτό: μπροστά στον θάνατο, όπου όλα μοιάζουν να τελειώνουν, λαβαίνουμε τη βεβαιότητα ότι, λόγω του Χριστού, στη χάρη του που μας μεταδίδεται στο Βάπτισμα, "η ζωή δεν αφαιρείται, αλλά μεταμορφώνεται"¹⁵, για πάντα. Με το βάπτισμα, πράγματι, ενταφιασμένοι μαζί με τον Χριστό, λαβαίνουμε, χάρη σε Αυτόν που αναστήθηκε, το δώρο μιας νέας ζωής, η οποία γκρεμίζει το τείχος του θανάτου, καθιστώντας τον ένα πέρασμα προς την αιωνιότητα.

Και αν μπροστά στον *θάνατο*, οδυνηρό αποχωρισμό που αναγκάζει κάποιον να εγκαταλείψει τα πιο αγαπητά συναισθήματα, δεν επιτρέπεται καμία ρητορική, το Ιωβηλαίο θα μας προσφέρει την ευκαιρία να ανακαλύψουμε ξανά, με τεράστια ευγνωμοσύνη, το δώρο της νέας ζωής που λάβαμε στο Βάπτισμα, ικανής να μεταμορφώσει αυτό το δράμα. Είναι σημαντικό να αναλογιστούμε, στο πλαίσιο του Ιωβηλαίου, το πώς αυτό το μυστήριο έχει γίνει κατανοητό από τους πρώτους αιώνες της πίστεως. Για μεγάλο χρονικό διάστημα, παραδείγματος χάριν, οι χριστιανοί κατασκεύαζαν την κολυμβήθρα του βαπτίσματος σε οκταγωνικό σχήμα, και ακόμη και σήμερα μπορούμε να θαυμάσουμε πολλά αρχαία βαπτιστήρια που διατηρούν αυτό το σχήμα, όπως στη Ρώμη, στον Άγιο Ιωάννη στο Λατερανό. Αυτό υποδηλώνει ότι στην κολυμβήθρα του βαπτίσματος εγκαινιάζεται η όγδοη ημέρα, η ημέρα της αναστάσεως, η ημέρα που υπερβαίνει τον συνήθη ρυθμό, ο οποίος σηματοδοτείται από τον εβδομαδιαίο κύκλο, ανοίγοντας έτσι τον κύκλο του χρόνου στη διάσταση της αιωνιότητας, στη ζωή που διαρκεί για πάντα: αυτός είναι ο στόχος που επιδιώκουμε στην επίγεια οδοιπορία μας (βλ. Ρωμ 6,22).

Την πιο πειστική μαρτυρία αυτής της ελπίδας μάς προσφέρουν οι *μάρτυρες*, οι οποίοι, ακλόνητοι στην πίστη τους στον αναστημένο Χριστό, μπόρεσαν να απαρνηθούν την ίδια τους τη ζωή εδώ στη γη, προκειμένου να μην προδώσουν τον Κύριο τους. Είναι παρόντες σε όλες τις εποχές και είναι πολυάριθμοι, ίσως περισσότερο από ποτέ, στις ημέρες μας, ως ομολογητές της ζωής που δεν έχει τέλος. Πρέπει να διαφυλάξουμε τη μαρτυρία τους για να κάνουμε την ελπίδα μας καρποφόρα.

Αυτοί οι μάρτυρες, που ανήκουν σε διαφορετικές χριστιανικές παραδόσεις, είναι επίσης σπόροι ενότητας, επειδή εκφράζουν τον οικουμενισμό του αίματος. Κατά τη διάρκεια του Ιωβηλαίου, λοιπόν, είναι διακαής η επιθυμία μου να μη λείπει μια οικουμενική ιεροτελεστία, που να καταστήσει εμφανή τον πλούτο της μαρτυρίας αυτών των μαρτύρων.

21. Τι θα απογίνουμε λοιπόν μετά τον *θάνατο*; Μαζί με τον Ιησού, πέρα από αυτό το κατώφλι, υπάρχει η αιώνια ζωή, η οποία συνίσταται στην πλήρη κοινωνία με τον Θεό, στην ενατένιση και τη συμμετοχή στην άπειρη αγάπη του. Αυτό που τώρα ζούμε με την ελπίδα, θα το δούμε τότε στην πραγματικότητα. Ο Ιερός Αυγουστίνος έγραφε σχετικά: "Όταν ενωθώ μαζί σου με ολόκληρο τον εαυτό μου, δεν θα υπάρχει πόνος ή θλίψη για μένα πουθενά. Η ζωή μου θα είναι αληθινή ζωή, γεμάτη από εσένα".¹⁶ Τι θα χαρακτηρίζει, λοιπόν, αυτή την πληρότητα κοινωνίας; Το να είσαι ευτυχισμένος. Η *ευτυχία* είναι η κλήση του ανθρώπου, ένας στόχος που αφορά όλους.

Αλλά τι είναι η ευτυχία; Ποια ευτυχία περιμένουμε και επιθυμούμε; Όχι μια πρόσκαιρη ευθυμία, μια εφήμερη ικανοποίηση η οποία, μόλις επιτευχθεί, απαιτεί όλο και περισσότερα, μέσα σε έναν φαύλο κύκλο απληστίας, όπου η ανθρώπινη ψυχή δεν χορταίνει ποτέ, αλλά είναι διαρκώς πιο άδεια. Έχουμε ανάγκη από μια ευτυχία που να εκπληρώνεται οριστικά σε αυτό που μας πραγματοποιεί, δηλαδή στην αγάπη, ώστε να μπορούμε να πούμε ήδη από τώρα: "Είμαι αγαπημένος, άρα υπάρχω· και θα υπάρχω για πάντα μέσα στην Αγάπη που

¹⁵ Ρωμαϊκό Λειτουργικό, Προοίμιο των *κεκοιμημένων Α΄*.

¹⁶ Αυγουστίνος, *Εξομολογήσεις*, X, 28.

δεν απογοητεύει και από την οποία τίποτα και κανείς δεν θα μπορέσει ποτέ να με χωρίσει". Ας θυμηθούμε ξανά τα λόγια του Αποστόλου: "Είμαι [...] πεπεισμένος πως ούτε θάνατος, ούτε ζωή, ούτε άγγελοι, ούτε άρχοντες, ούτε παρόντα, ούτε μέλλοντα, ούτε δυνάμεις, ούτε ύψος, ούτε βάθος, ούτε κανένα άλλο πλάσμα, θα μπορέσει να μας χωρίσει από την αγάπη του Θεού, όπως αυτή φανερώθηκε στο πρόσωπο του Χριστού Ιησού, του Κυρίου μας" (Ρωμ 8,38-39).

22. Μια άλλη πραγματικότητα που συνδέεται με την αιώνια ζωή είναι η κρίση του Θεού, τόσο στο τέλος της ύπαρξής μας όσο και στο τέλος των καιρών. Η τέχνη έχει συχνά προσπαθήσει να το αναπαραστήσει αυτό – ας σκεφθούμε το αριστούργημα του Μιχαήλ Αγγέλου στην Καπέλα Σιξτίνα – αγκαλιάζοντας τη θεολογική αντίληψη του χρόνου και μεταδίδοντας στον θεατή μια αίσθηση δέους. Αν είναι σωστό να προετοιμαζόμαστε με μεγάλη επίγνωση και σοβαρότητα για τη στιγμή που ανακεφαλαιώνει την ύπαρξη, ταυτόχρονα είναι απαραίτητο να το κάνουμε πάντα μέσα στη διάσταση της ελπίδας, μιας θεολογικής αρετής που στηρίζει τη ζωή και μας επιτρέπει να μην πέφτουμε στον φόβο. Η κρίση του Θεού, ο οποίος είναι αγάπη (βλ. Α΄Ιω 4,8.16), δεν μπορεί παρά να βασίζεται στην αγάπη, μπορεί να βασίζεται μόνο στην αγάπη, ιδιαίτερα στο πόσο θα την έχουμε ή δεν θα την έχουμε ασκήσει σε σχέση με τους πιο άπορους, στους οποίους είναι παρών ο Χριστός, ο ίδιος ο Κριτής (βλ. Μτ 25,31-46). Πρόκειται επομένως για μια διαφορετική κρίση από εκείνη των ανθρώπων και των επίγειων δικαστηρίων· πρέπει να νοείται ως μια σχέση αλήθειας με τον Θεό-αγάπη και με τον εαυτό μας μέσα στο ανεξιχνίαστο μυστήριο του θείου ελέους. Η Αγία Γραφή αναφέρει σχετικά: "Δίδαξες τον λαό σου ότι οι δίκαιοι πρέπει να αγαπούν τους ανθρώπους, και έδωσες στα παιδιά σου την καλή ελπίδα ότι, μετά από τις αμαρτίες, χορηγείς μετάνοια [...] και περιμένουμε έλεος όταν κρινόμαστε" (Σολ 12,19.22). Όπως έγραφε ο Βενέδικτος ΙΣΤ', "τη στιγμή της Κρίσεως βιώνουμε και κατανοούμε αυτή την επικράτηση της αγάπης του πάνω σε όλο το κακό που υπάρχει μέσα στον κόσμο και μέσα μας. Ο πόνος της αγάπης γίνεται η σωτηρία μας και η χαρά μας".¹⁷

Η Κρίση, λοιπόν, αφορά τη σωτηρία στην οποία ελπίζουμε και την οποία ο Ιησούς απέκτησε για εμάς μέσω του θανάτου και της αναστάσεώς του. Αποσκοπεί, επομένως, στο να μας ανοίξει στην τελική συνάντηση μαζί Του. Και επειδή σε αυτό το πλαίσιο δεν μπορεί κάποιος να σκεφτεί ότι το κακό που έγινε θα παραμείνει κρυφό, αυτό πρέπει να εξαγνιστεί, για να μας επιτρέψει το οριστικό πέρασμα στην αγάπη του Θεού. Κατανοεί κανείς με αυτή την έννοια την ανάγκη να προσευχόμαστε για όσους έχουν ολοκληρώσει το επίγειο ταξίδι τους, αλληλεγγύη στην προσευχητική μεσιτεία που βρίσκει την αποτελεσματικότητά της στην κοινωνία των αγίων, στον κοινό δεσμό που μας ενώνει με τον Χριστό, τον πρωτότοκο της δημιουργίας. Έτσι, τα λυσίποινα του Ιωβηλαίου, χάρη στην προσευχή, προορίζονται με ιδιαίτερο τρόπο για εκείνους που προηγήθηκαν από εμάς, ώστε να αποκτήσουν πλήρες έλεος.

23. Τα λυσίποινα, πράγματι, επιτρέπουν να ανακαλύψουμε πόσο απεριόριστο είναι το έλεος του Θεού. Δεν είναι τυχαίο ότι στην αρχαιότητα ο λατινικός όρος "*miser cordia*" (έλεος) ήταν εναλλάξιμος με τον όρο "*indulgentia*" (λυσίποινα), ακριβώς επειδή θέλει να εκφράσει την πληρότητα της συγχώρεσης του Θεού που δεν γνωρίζει όρια.

Το *Μυστήριο της Μετανοίας* μάς διαβεβαιώνει ότι ο Θεός συγχωρεί τις αμαρτίες μας. Βιώνουμε αυτά τα δυνατά και παρηγορητικά λόγια του Ψαλμού: Αυτός "συγχωρεί όλες τις ανομίες σου, θεραπεύει όλες τις ασθένειές σου, λυτρώνει από τη φθορά τη ζωή σου, σε στεφανώνει με έλεος και συμπόνια. [...] Συμπονετικός κι ελεήμων ο Κύριος, μακρόθυμος και πολυεύπλαχνος. [...] Δεν μας συμπεριφέρθηκε ανάλογα με τις αμαρτίες μας, ούτε μας ανταπέδωσε ανάλογα με τις ανομίες μας. Επειδή όπως υψώνονται από τη γη τα ουράνια, τόσο υπερέχει το έλεός του σε όσους τον φοβούνται, όπως η ανατολή απέχει από τη δύση, τόσο απομάκρυνε από εμάς τις ανομίες μας" (Ψλ 103,3-4.8.10-12). Η μυστηριακή Συμφιλίωση δεν είναι μόνο μια όμορφη πνευματική ευκαιρία, αλλά αποτελεί ένα αποφασιστικό,

¹⁷ Βενέδικτος ΙΣΤ', *Εγκύκλιος Spe salvi*, 30 Νοεμβρίου 2007, αρ. 47.

ουσιαστικό και απαραίτητο βήμα στην πορεία πίστεως του καθενός. Εκεί επιτρέπουμε στον Κύριο να καταστρέψει τις αμαρτίες μας, να θεραπεύσει τις καρδιές μας, να μας ανυψώσει και να μας αγκαλιάσει, να μας κάνει γνωστό το τρυφερό πρόσωπό του. Εκεί επιτρέπουμε στον Κύριο να καταστρέψει τις αμαρτίες μας, να θεραπεύσει τις καρδιές μας, να μας αναστηλώσει και να μας αγκαλιάσει, να μας αφήσει να γνωρίσουμε το τρυφερό και συμπονετικό πρόσωπό του. Δεν υπάρχει πράγματι καλύτερος τρόπος να γνωρίσουμε τον Θεό από το να επιτρέπουμε στον εαυτό μας να μας συμφιλιώσει Εκείνος (βλ. Β' Κορ 5,20), γευόμενοι τη συγχώρεσή Του. Ας μην απορρίψουμε, λοιπόν, την Εξομολόγηση, αλλά ας ανακαλύψουμε ξανά την ομορφιά του μυστηρίου της θεραπείας και της χαράς, την ομορφιά της συγχώρεσης των αμαρτιών!

Ωστόσο, όπως γνωρίζουμε από προσωπική εμπειρία, η αμαρτία "αφήνει τα σημάδια της", φέρει μαζί της συνέπειες: όχι μόνο εξωτερικές, ως συνέπειες του κακού που διαπράχθηκε, αλλά και εσωτερικές, εφόσον "κάθε αμαρτία, ακόμη και η ελαφριά, προκαλεί μια ανθυγιεινή προσκόλληση στα πλάσματα, και χρειάζεται κάθαρση, τόσο εδώ κάτω όσο και μετά τον θάνατο, στην κατάσταση που ονομάζεται Καθαρτήριο".¹⁸ Παραμένουν, λοιπόν, μέσα στην αδύναμη ανθρώπινη φύση μας, που έλκεται από το κακό, "υπολείμματα της αμαρτίας". Αυτά απομακρύνονται με τα λυσίποινα, πάντοτε διά της χάριτος του Χριστού, ο οποίος, όπως έγραψε ο Άγιος Παύλος ΣΤ', είναι «η "λύση των ποινών" μας».¹⁹ Το Αποστολικό Πνευματικό Δικαστήριο θα δημοσιεύσει τις διατάξεις για να αποκτηθούν τα λυσίποινα και να καταστεί αποτελεσματική η εφαρμογή των λυσιποίνων του Ιωβηλαίου.

Μια τέτοια εμπειρία γεμάτη συγχώρεση δεν μπορεί παρά να ανοίξει την καρδιά και τον νου μας στο να *συγχωρούμε*. Η συγχώρεση δεν αλλάζει το παρελθόν, δεν μπορεί να τροποποιήσει αυτό που έχει ήδη συμβεί· και όμως, η συγχώρεση μπορεί να επιτρέψει σε κάποιον να αλλάξει το μέλλον και να ζηήσει διαφορετικά, χωρίς μνησικακία, αγανάκτηση και εκδίκηση. Το μέλλον, που φωτίζεται από τη συγχώρεση, επιτρέπει σε κάποιον να διαβάσει το παρελθόν με διαφορετικά, πιο γαλήνια μάτια, παρότι ακόμη αυλακισμένα από τα δάκρυα.

Κατά το προηγούμενο έκτακτο Ιωβηλαίο συγκρότησα τους *Ιεραποστόλους του Ελέους*, οι οποίοι συνεχίζουν να εκπληρώνουν μια σημαντική αποστολή. Είθε να ασκήσουν τη διακονία τους και κατά τη διάρκεια του επερχόμενου Ιωβηλαίου, αποκαθιστώντας την ελπίδα και συγχωρώντας, κάθε φορά που ένας αμαρτωλός στρέφεται προς αυτούς με ανοιχτή καρδιά και μετανοημένη ψυχή. Είθε να συνεχίσουν να είναι όργανα συμφιλιώσης και να βοηθούν να ατενίζει κανείς το μέλλον με την ελπίδα της καρδιάς, που προέρχεται από το έλεος του Πατέρα. Εύχομαι να μπορέσουν οι Επίσκοποι να χρησιμοποιήσουν την πολύτιμη υπηρεσία των Ιεραποστόλων ου Ελέους, ιδίως στέλλοντάς τους εκεί όπου η ελπίδα δοκιμάζεται σκληρά, όπως στις φυλακές, στα νοσοκομεία και στα μέρη όπου η αξιοπρέπεια των ανθρώπων καταπατείται, στις πιο στενόχωρες καταστάσεις και στα μέρη μεγαλύτερης υποβάθμισης, έτσι ώστε κανείς να μη στερηθεί τη δυνατότητα να λάβει τη συγχώρεση και την παρηγοριά του Θεού.

24. Η ελπίδα βρίσκεται στη *Θεοτόκο* την ύψιστη μάρτυρά της. Σε αυτήν βλέπουμε ότι η ελπίδα δεν είναι μια ανόητη αισιοδοξία, αλλά ένα δώρο χάρις μέσα στον ρεαλισμό της ζωής. Όπως κάθε μητέρα, έτσι και εκείνη, κάθε φορά που κοίταζε τον Υιό της, σκεπτόταν το μέλλον του, και σίγουρα τα λόγια που της είχε απευθύνει ο Συμεών στον ναό έμειναν χαραγμένα στην καρδιά της: "Αυτός βρίσκεται εδώ για την πτώση και την ανάσταση πολλών στον Ισραήλ και ως σημείο αντιλεγόμενο - και μια ρομφαία θα διαπεράσει και την ψυχή σου" (Λκ 2,34-35). Και στα πόδια του σταυρού, καθώς έβλεπε τον αθώο Ιησού να υποφέρει και να πεθαίνει, παρόλο που κι αυτή υπέφερε από αφόρητο πόνο, επαναλάμβανε το δικό της "ναι", χωρίς να χάσει την ελπίδα και την εμπιστοσύνη της στον Κύριο. Με αυτόν τον τρόπο συνεργαζόταν για εμάς στην εκπλήρωση των όσων είχε πει ο Υιός της, ανακοινώνοντας ότι θα έπρεπε "να υποφέρει πολύ και να απορριφθεί από τους πρεσβυτέρους, τους αρχιερείς και

¹⁸ Κατήχηση της Καθολικής Εκκλησίας, αρ. 1472.

¹⁹ Παύλος ΣΤ', Αποστολική επιστολή *Apostolorum limina*, 23 Μαΐου 1974, II.

τους γραμματείς, να θανατωθεί και μετά από τρεις ημέρες να αναστηθεί" (Μκ 8,31), και μέσα στις ωδίνες αυτού του πόνου που προσέφερε από αγάπη γινόταν η Μητέρα της ελπίδας. Δεν είναι τυχαίο που η λαϊκή ευσέβεια συνεχίζει να επικαλείται την Παναγία ως *Stella Maris* (*Άστρο της Θάλασσας*), τίτλος που εκφράζει τη βέβαιη γνώση ότι μέσα στις θυελλώδεις κακοτοπιές της ζωής, η Θεοτόκος έρχεται να μας βοηθήσει, μας στηρίζει και μας καλεί να έχουμε εμπιστοσύνη και να συνεχίσουμε να ελπίζουμε.

Σχετικά με αυτό, θα ήθελα να υπενθυμίσω ότι το Προσκύνημα της Παναγίας της Γουαδαλούπης στην Πόλη του Μεξικού ετοιμάζεται να εορτάσει, το 2031, την 500ή επέτειο από την πρώτη εμφάνιση της Παναγίας. Μέσω του νεαρού Χουάν Ντιέγκο, η Θεοτόκος έστειλε ένα επαναστατικό μήνυμα ελπίδας που ακόμη και σήμερα επαναλαμβάνει σε όλους τους προσκυνητές και πιστούς: "Μήπως δεν είμαι εδώ εγώ, που είμαι η μητέρα σου;"²⁰ Ένα παρόμοιο μήνυμα έχει αποτυπωθεί στις καρδιές τόσων πολλών θεομητορικών προσκυνημάτων σε όλο τον κόσμο, προορισμού πολυάριθμων προσκυνητών, οι οποίοι εμπιστεύονται ανησυχίες, θλίψεις και προσδοκίες στη Μητέρα του Θεού. Σε αυτό το Ιωβηλαίο Έτος, τα προσκυνήματα ας είναι ιεροί τόποι υποδοχής και προνομιακοί χώροι που να γεννούν ελπίδα. Καλώ τους προσκυνητές που θα έλθουν στη Ρώμη να κάνουν μια στάση προσευχής στα θεομητορικά Προσκυνήματα της πόλης για να τιμήσουν την Αειπάρθενο Μαρία και την προστασία της. Είμαι βέβαιος ότι όλοι, ιδιαίτερα όσοι υποφέρουν και ταλαιπωρούνται, θα μπορέσουν να βιώσουν την εγγύτητα της πιο στοργικής μητέρας, που δεν εγκαταλείπει ποτέ τα παιδιά της, εκείνη η οποία για τον άγιο λαό του Θεού είναι "πηγή βέβαιης ελπίδας και παρηγορίας".²¹

25. Οδεύοντας προς το Ιωβηλαίο, ας επιστρέψουμε στην Αγία Γραφή και ας ακούσουμε αυτά τα λόγια που απευθύνονται σ' εμάς: "Εμείς, που αναζητήσαμε καταφύγιο σ' αυτόν, έχουμε ισχυρή ενθάρρυνση να προσκολληθούμε σταθερά στην ελπίδα που μας προτείνεται. Σ' αυτήν πράγματι έχουμε σαν μια *σίγουρη και σταθερή άγκυρα* για τη ζωή μας: αυτή φθάνει πέρα από το παραπέτασμα του αγιαστηρίου, όπου ο Ιησούς εισήλθε ως πρόδρομος για μας" (Εβρ 6,18-20). Είναι μια ισχυρή πρόσκληση να μη χάσουμε ποτέ την ελπίδα που μας δόθηκε, να την κρατήσουμε βρίσκοντας καταφύγιο στον Θεό.

Η εικόνα της άγκυρας υποδηλώνει τη σταθερότητα και την ασφάλεια που διαθέτουμε μέσα στα ταραγμένα νερά της ζωής, αν εμπιστευθούμε στον Κύριο Ιησού. Οι καταγίδες δεν μπορούν ποτέ να επικρατήσουν, επειδή είμαστε αγκυροβολημένοι στην ελπίδα της χάρις, η οποία είναι ικανή να μας κάνει να ζήσουμε εν Χριστώ και να νικήσουμε την αμαρτία, τον φόβο και τον θάνατο. Αυτή η ελπίδα, πολύ μεγαλύτερη από τις καθημερινές ικανοποιήσεις και τη βελτίωση των συνθηκών ζωής, μας μεταφέρει πέρα από τις δοκιμασίες και μας ωθεί να βαδίζουμε χωρίς να χάνουμε από τα μάτια μας το μεγαλείο του στόχου στον οποίο καλούμαστε, τον Ουρανό.

Το προσεχές Ιωβηλαίο, επομένως, θα είναι ένα Άγιο Έτος χαρακτηριζόμενο από την ανέσπερη ελπίδα, την ελπίδα στον Θεό. Ας μας βοηθήσει επίσης να ξαναβρούμε την απαραίτητη εμπιστοσύνη, τόσο στην Εκκλησία όσο και στην κοινωνία, στις διαπροσωπικές σχέσεις, στις διεθνείς σχέσεις, στην προώθηση της αξιοπρέπειας κάθε ανθρώπου και στον σεβασμό της δημιουργίας. Είθε η μαρτυρία των πιστών να αποτελέσει μέσα στον κόσμο προζύμι γνήσιας ελπίδας, διακήρυξη νέων ουρανών και νέας γης (βλ. Β'Πε 3,13), όπου θα μπορούμε να κατοικούμε με δικαιοσύνη και ομόνοια μεταξύ των λαών, στραμμένοι προς την εκπλήρωση της υπόσχεσης του Κυρίου.

Ας αφήσουμε από τώρα τον εαυτό μας να ελκύεται από την ελπίδα, και μέσω της μαρτυρίας μας ας εξαπλωθεί σε όσους την επιθυμούν. Είθε η ζωή μας να τους λέει: "Πρόσμενε τον Κύριο, να είσαι θαρραλέος, και η καρδιά σου θα κραταιωθεί, κι έλπιζε στον Κύριο" (Ψλ 27,14). Είθε η δύναμη της ελπίδας να γεμίσει το παρόν μας, καθώς περιμένουμε με

²⁰ *Nican Morohua*, αρ. 119.

²¹ Β' Οικουμενική Σύνοδος του Βατικανού, Δογματικό Σύνταγμα *Lumen Gentium* για την Εκκλησία, 21 Νοεμβρίου 1964, αρ. 68.V

εμπιστοσύνη την επιστροφή του Κυρίου Ιησού Χριστού, στον οποίο ανήκει ο έπαινος και η δόξα τώρα και στους αιώνες των αιώνων.

Δόθηκε στη Ρώμη, στον Άγιο Ιωάννη στο Λατερανό, στις 9 Μαΐου, την εορτή της Αναλήψεως του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, το έτος 2024, κατά το δωδέκατο της Ποντιφικής μας Διακονίας.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ περί ΛΥΣΙΠΟΙΝΩΝ **από την «Κατήχηση της Καθολικής Εκκλησίας»**

1471 Η διδασκαλία και η πράξη για τα λυσίποινα μέσα στην Εκκλησία συνδέονται στενά με τα αποτελέσματα του ιερού μυστηρίου της Μετανοίας.

Τι είναι τα λυσίποινα;

"Λυσίποινα είναι η άφεση, ενώπιον του Θεού, της πρόσκαιρης ποινής των αμαρτιών, η ενοχή των οποίων έχει ήδη σβησθεί· μια άφεση που ο πιστός, με καλές διαθέσεις και με ορισμένες συγκεκριμένες προϋποθέσεις, αποκτά με την παρέμβαση της Εκκλησίας, η οποία ως οικονόμος της λυτρώσεως, διανέμει και εφαρμόζει με την αυθεντία της τον θησαυρό των αξιομισθίων του Χριστού και των Αγίων".

"Τα λυσίποινα είναι "μερικά" ή "πλήρη", ανάλογα με το αν απαλλάσσουν εν μέρει ή ολοκληρωτικά από την πρόσκαιρη ποινή της αμαρτίας". «Κάθε πιστός μπορεί να αποκτήσει τα λυσίποινα (...) για τον εαυτό του ή να τα εφαρμόσει στους νεκρούς».

Οι ποινές της αμαρτίας

1472 Για να καταλάβουμε αυτή τη διδασκαλία και αυτή την πράξη της Εκκλησίας πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι η αμαρτία έχει δύο επακόλουθα. Η βαριά αμαρτία μας στερεί από την κοινωνία με τον Θεό, και έτσι μας κάνει ανίκανους να επιτύχουμε την αιώνια ζωή, η στέρηση της οποίας ονομάζεται "αιώνια ποινή" της αμαρτίας. Από την άλλη πλευρά, κάθε αμαρτία, ακόμη και ελαφρά, προκαλεί μια αρρωστημένη προσήλωση στα δημιουργήματα, που έχει ανάγκη από εξαγνισμό, είτε εδώ στη γη, είτε μετά τον θάνατο, στην κατάσταση που ονομάζεται Καθαρτήριο. Αυτός ο εξαγνισμός απελευθερώνει από τη λεγόμενη "πρόσκαιρη ποινή" της αμαρτίας. Τις δύο αυτές ποινές δεν πρέπει να τις εννοούμε σαν ένα είδος εκδικήσεως που επιβάλλεται εξωτερικά από το Θεό, αλλά ως φυσικό επακόλουθο της φύσεως της αμαρτίας. Μια μεταστροφή που προέρχεται από ολόθερμη αγάπη μπορεί να φθάσει στον ολοκληρωτικό εξαγνισμό του αμαρτωλού, έτσι ώστε να μην παραμένει πιά καμιά ποινή.

1473 Η άφεση της αμαρτίας και η αποκατάσταση της κοινωνίας με τον Θεό συνοδεύονται από την άφεση της αιώνιας ποινής της αμαρτίας. Αλλά οι πρόσκαιρες ποινές της αμαρτίας παραμένουν. Ο χριστιανός πρέπει να προσπαθήσει, υπομένοντας καρτερικά τους πόνους και τις δοκιμασίες κάθε μορφής, και, όταν έρθει η ημέρα, αντιμετωπίζοντας γαλήνια τον θάνατο, να δεχθεί ως χάρη τις πρόσκαιρες αυτές ποινές της αμαρτίας· οφείλει να επιδοθεί, με έργα ευσπλαχνίας και αγάπης, καθώς επίσης με την προσευχή και τις διάφορες πράξεις μετανοίας, να απογυμνωθεί ολοκληρωτικά από τον "παλιό άνθρωπο" και να ντυθεί "το νέο άνθρωπο".

